

УДК 330.47:004

DOI: 10.31891/2307-5740-2021-298-5(1)-42

ЛЮБОХИНЕЦЬ Л. С.

ORCID: 0000-0003-0958-130X

e-mail: lubohinets@ukr.net

РУДНІЧЕНКО Є. М.

ORCID: 0000-0002-9407-2026

e-mail: e.m.rudnichenko@gmail.com

ГАВЛОВСЬКА Н. І.

ORCID: 0000-0003-1084-2853

e-mail: nataligavlovska@gmail.com

Хмельницький національний університет

МІЖНАРОДНИЙ АСПЕКТ ДОСЛІДЖЕННЯ СЕРЕДОВИЩА ФУНКЦІОНУВАННЯ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ З ПОЗИЦІЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

У статті представлено результати аналізу сучасного стану середовища функціонування підприємств з позиції забезпечення економічної безпеки на рівні національної економіки та країн світу. Виявлено основні тенденції динамічних змін умов ведення бізнесу за результатами аналізу міжнародних показників. Охарактеризовано індикатори рейтингової оцінки умов ведення бізнесу Doing Business та їх динаміка в сучасних умовах забезпечення економічної безпеки підприємств.

Ключові слова: міжнародний індекс умов ведення бізнесу Doing Business, економічна безпека, індикатори ведення бізнесу, рейтингова оцінка, середовище функціонування.

LARYSA LIUBOKHYNETS,

YEVHENII RUDNICHENKO,

NATALIYA HAVLOVSKA

Khmelnitskyi National University

INTERNATIONAL ASPECT OF RESEARCH OF THE ENVIRONMENT OF FUNCTIONING OF INDUSTRIAL ENTERPRISES OF UKRAINE, FROM THE POSITION OF ENSURING ECONOMIC SECURITY

In the article presents the results of the analysis of the current state of the environment of enterprises from the standpoint of ensuring economic security at the level of national economy and countries. The main trends of dynamic changes in business conditions based on the analysis of international indicators are identified. Indicators of rating assessment of Doing Business conditions and their dynamics in modern conditions of ensuring economic security of enterprises are characterized.

The economic security of domestic enterprises significantly depends on the influence of external and internal factors. Such factors change quite strongly in accordance with global trends in socio-economic processes, as well as reflect the national characteristics of the economy. Factors influencing the development of industrial enterprises and their economic security can be analyzed through a rating assessment of Doing Business, which is the basis for deregulation of the national economy.

According to the Doing Business report, from May 2018 to April 2019, 115 countries implemented 294 reforms aimed at regulating business activities, most of which were implemented in such areas as business creation, obtaining building permits, connecting to the power supply system, taxation, optimization property registration processes, automation of logistics of international trade. The smallest number of reforms was recorded in the area of insolvency, bankruptcy and liquidation of enterprises. At the same time, only 1 % of the reforms were in low-income countries, and most of the reforms were implemented in middle-income countries. The Doing Business Rating is a tool for measuring the favorable business climate, the level of entrepreneurial activity and the level of corruption, the level of competitiveness of the country, which allows to identify priority areas for reform at the state level.

Key words: international business conditions index Doing Business, economic security, business indicators, rating, operating environment.

Постановка проблеми у загальному вигляді

та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями

Аналіз динаміки міжнародних індикаторів рейтингової оцінки умов ведення бізнесу виступають основними інструментами представлення країни в конкурентному середовищі. Ефективність господарювання суб'єктів економіки залежить від розуміння природи конкуренції, форм її прояву, методів конкурентної боротьби, факторів, що визначають готовність економічних суб'єктів до такої боротьби. Конкурентні позиції країни на світовому ринку визначаються станом конкурентоспроможності її економіки, тобто здатності вести і вигравати конкурентну боротьбу на міжнародній арені. Конкурентоспроможною слід вважати таку національну економіку, яка забезпечує у своєму розвитку стійке зростання життя населення країни на основі постійного підвищення продуктивності праці; досягнення і утримання національними підприємствами таких позицій на світових ринках, коли їх товари та послуги успішно реалізуються; ефективне використання фінансових коштів, що накопичуються на міжнародних інвестиційних ринках; інноваційна спрямованість на сучасні інформаційні бази; соціально-економічний прогрес та ефективне антикризове регулювання.

Ефективна інтеграція вітчизняної економіки у світову можлива лише за умови досягнення високого рівня загальної конкурентоспроможності країни, її господарюючих суб'єктів, а також продукції та послуг, що виробляються на національному та світовому ринках [1].

Глобалізація загострює проблему управління та робить необхідним розробку нових принципів співвідношення приватного бізнесу та держави. В країнах, де індивідуальні цілі превалюють над державними, функціонує більш вільна від державної політики економічна система. Саме державна політика визначає рівень технологічної закритості або відкритості країни, створює базу високої технологічної готовності національної економіки як важливого фактору конкурентних переваг на глобальних ринках високотехнологічної продукції.

Показником ефективної економічної політики держави є її місце в рейтингах конкурентоспроможності економіки у системі світового господарства, бізнес-клімату, рівня економічної свободи, якості і ефективності державного управління, ступеня глобалізації економіки, рівня розвитку людського капіталу, потенціалу зовнішніх запозичень, рівня корумпованості суспільства та ін. Високий рейтинг легкості ведення бізнесу означає, що нормативно-правові умови та середовище функціонування промислових підприємств є сприятливими для ведення підприємницької діяльності та розширення виробництва.

Аналіз останніх досліджень

Міжнародні рейтинги та індекси, які оцінюють соціальні, економічні та політичні аспекти функціонування держави, проблеми конкуренції та забезпечення конкурентоспроможності економічних суб'єктів в умовах міжнародної інтеграції досліджують такі вітчизняні та іноземні науковці: Антонюк Л., Базилевич В., Варналій З., Вітренко Л., Геєць В., Жаліла Я., Зенге П., Котлер Ф., Коуз Р., Крістенсон К., Макогон Ю., Мелетенко Н., Филюк Г., Штулер М. та ін. Аналіз рейтингових систем створює можливості для визначення особливостей формування бізнес-середовища функціонування вітчизняних та міжнародних компаній, а також відображає міжнародну оцінку результатів їх діяльності.

Формулювання цілей статті

Метою статті є аналіз стану середовища функціонування підприємств з позиції забезпечення економічної безпеки на основі використання індикаторів рейтингової оцінки умов ведення бізнесу Doing Business.

Виклад основного матеріалу

Економічна безпека вітчизняних підприємств суттєво залежить від впливу факторів зовнішнього та внутрішнього середовища. Такі фактори доволі сильно змінюються відповідно до загальносвітових тенденцій розвитку соціально-економічних процесів, а також віддзеркалюють національні особливості функціонування економіки країни. Необхідно підкреслити, що орієнтація лише на внутрішній ринок не дозволяє бізнесу розвиватися належними темпами, хоча не всі промислові підприємства спроможні конкурувати на світових ринках з іноземними товаровиробниками.

Сучасні тенденції розвитку вітчизняної промисловості показали, що значний негативний вплив спричинили карантинні обмеження викликані пандемією COVID-19, військові дії в Україні та втрата деяких ринків збуту, що відобразилося на показниках діяльності вітчизняних підприємств. Окрім цього, існують і інші фактори дестабілізуючого впливу, що формують нові виклики для економічної безпеки підприємств. Фактори, що впливають на розвиток промислових підприємств та їх економічну безпеку можна проаналізувати за допомогою рейтингового оцінювання умов ведення бізнесу Doing Business, яке є основою для дерегуляції національної економіки.

Рейтингове оцінювання умов ведення бізнесу Doing Business проводиться групою Світового банку (The World Bank Group) за середнім арифметичним десяти контрольних індикаторів:

- 1) процес створення та реєстрації підприємств;
- 2) процес отримання дозволів на будівництво;
- 3) процес підключення до системи електропостачання;
- 4) процес реєстрації власності;
- 5) кредитування;
- 6) захист інвесторів;
- 7) оподаткування;
- 8) міжнародна торгівля;
- 9) забезпечення виконання контрактів;
- 10) процес ліквідації підприємств та вирішення питання їх неплатоспроможності.

Зрозуміло, що представлені індикатори не дозволяють проаналізувати специфіку діяльності та розвитку окремих підприємств, однак достатньо верифіковано формують бачення розвитку бізнес-середовища країни в цілому. Для розуміння природи формування факторів впливу на економічну безпеку промислових підприємств доцільно проаналізувати умови ведення бізнесу за 2016–2020 роки. Так, місце України в рейтингу згідно з Doing Business впродовж 2012–2020 років зростає, і у 2020 році вона посідає 64 місце серед 190 країн світу, тобто чим менший показник, тим вище місце країни у Рейтингу (рис. 1). При цьому рейтингові позиції України постійно покращуються, але різними темпами.

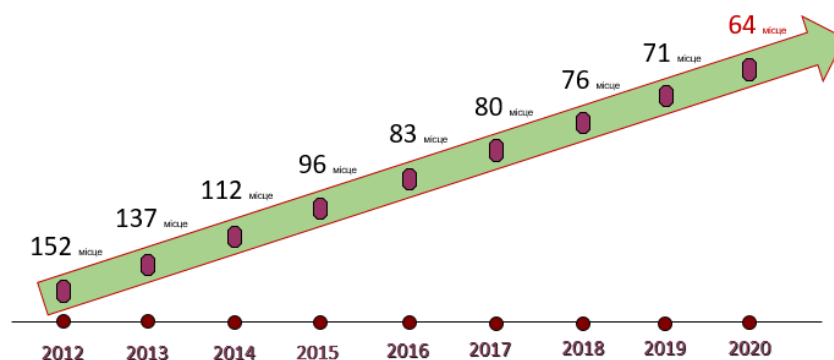

Рис. 1. Динаміка позицій України у рейтингу "Doing Business" за 2012–2020 роки [2]

Згідно з даними Doing Business 2020 року Україна в рейтингу розташована між Індією, яка знаходиться на 63 місці та Пуерто-Ріко, яка посідає 65 місце. Слід зазначити, що серед пострадянських країн перше місце займає Грузія – 7 місце, Литва – 11 місце, Естонія – 18 місце, Латвія – 19 місце, Казахстан – 25 місце, Росія – 28 місце, Азербайджан – 34 місце, Вірменія – 47 місце, Молдова – 48 місце, Білорусь – 49 місце. Таким чином, умови ведення бізнесу в Україні є не досить сприятливими та потребують подальших кроків удосконалення, особливо це стосується реформ інституційного рівня.

До позитивних зрушень, що відмічені у звіті Doing Business за підсумками 2020 року відзначено [3, с. 124–125]:

- 1) впорядкування процесу отримання дозволів на будівництво та зменшення їх вартості;
- 2) впорядкування видачі технічних умов, впровадження геоінформаційної системи та покращення надійності електропостачання;
- 3) спрощення реєстрації власності завдяки збільшенню прозорості системи землеустрою;
- 4) покращення доступу до кредитної інформації шляхом створення нового державного реєстру кредитів у НБУ;
- 5) посилення захисту міноритарних інвесторів;
- 6) скорочення часу на імпорт за рахунок спрощення вимог сертифікації відповідності для автозапчастин.

Динаміку рейтингової оцінки умов ведення бізнесу Doing Business протягом 2016–2020 років наведено у таблиці 1.

Таблиця 1

Динаміка рейтингової оцінки умов ведення бізнесу (Doing Business) протягом 2016–2020 років*

Категорії	2016 рік	2017 рік	2018 рік	2019 рік	2020 рік	
					Порівняно з 2019	Рейтинг
Місце в рейтингу	83	80	76	71	зміна рейтингу – зростання на 7 позицій	64
Реєстрація підприємств	30	20	52	56	падіння на 5 позицій	61
Отримання дозволів на будівництво	140	140	35	30	зростання на 10 позицій	20
Підключення до електропостачання	137	130	128	135	зростання на 7 позицій	128
Реєстрація власності	61	63	64	63	зростання на 2 позиції	61
Кредитування	19	20	29	32	падіння на 5 позицій	37
Захист інвесторів	88	70	81	72	зростання на 27 позицій	45
Оподаткування	107	84	43	54	падіння на 11 позицій	65
Міжнародна торгівля	109	115	119	78	зростання на 1 позицію	77
Забезпечення виконання контрактів	98	81	82	57	падіння на 6 позицій	63
Вирішення неплатоспроможності (ліквідація підприємств)	141	150	149	145	падіння на 1 позицію	146

*сформовано автором за даними [3; 4, с. 211; 5, с. 201; 6, с. 247; 7, с. 242; 8, с. 226]

Наведені зміни свідчать про певні позитивні тенденції у процесах забезпечення прозорості діяльності будівельних компаній та створення можливостей забудови нових територій промисловими і непромисловими об'єктами (переважно будівництво житлового фонду), хоча безпосередньо для промислових підприємств достатніх зрушень для стрімкого розвитку та зміцнення їх економічної безпеки не спостерігалось. Щодо детального аналізу змін, доцільно відзначити таке. Важливу роль у зміні позиції рейтингу Doing Business 2020 року відіграли прийняті законодавчі акти зокрема (дані наведено в табл. 2).

Зміна умов отримання дозволів на будівництво (20 позиція в рейтингу) оцінювалася на підставі таких індикаторів, як кількість процедур – їх кількість збільшилася від 4 у 2016–2017 роках до 6 у 2018–2020 роках, термін (днів) – найбільша кількість днів для реєстрації підприємств була у 2016 році – 7 днів, а найменша у 2017 році – 5 днів, що ж стосується 2018–2020 років, то їх термін становив 6,5 днів, вартість реєстрації підприємств була найменша у 2017 та 2020 роках – 0,5 % від доходу на душу населення, а найбільша у 2018

році – 0,8 % від доходу на душу населення. За даним індикатором спрощено процес отримання дозволів на будівництво, за рахунок усунення вимоги щодо найму зовнішнього спостерігача і запровадження системи онлайн-повідомлень.

Таблиця 2

Індикатори рейтингової оцінки умов ведення бізнесу *Doing Business* протягом 2016–2020 років*

Категорія	2016 рік	2017 рік	2018 рік	2019 рік	2020 рік
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>
<i>Реєстрація підприємств</i>	30	20	52	56	61
процедури (кількість)	4	4	6	6	6
термін (дні)	7	5	6,5	6,5	6,5
вартість (% доходу на душу населення)	0,6	0,5	0,8	0,6	0,5
<i>Отримання дозволів на будівництво</i>	140	140	35	30	20
процедури (кількість)	10	10	10	11	10
термін (дні)	67	67	76	85	72,5
вартість (% від вартості продукції)	15,2	15,2	3,1	6,3	4,4
індекс якості контролю в будівництві (0–15)	8	8	8	12	12
<i>Підключення до електропостачання</i>	137	130	128	135	128
процедури (кількість)	5	5	5	5	5
термін (дні)	263	281	281	281	267
вартість (% доходу на душу населення)	795,3	637,6	525,2	402,5	353,2
індекс надійності електропостачання та прозорості тарифів (0–8)	5	6	6	6	7
<i>Реєстрація власності</i>	61	63	64	63	61
процедури (кількість)	7	7	7	7	7
термін (дні)	23	23	17	17	15
вартість (% від вартості об'єкта нерухомості)	2,0	1,9	1,8	1,8	1,7
індекс якості управління земельними ресурсами (0–30)	15,5	15,5	14,5	14,5	16,0
<i>Кредитування</i>	19	20	29	32	37
індекс рівня захисту кредитних операцій (0–12)	8	8	8	8	8
індекс кредитної інформації (0–8)	7	7	7	7	7
охоплення кредитним реєстром (% дорослого населення)	–	–	–	–	2,4
охоплення кредитним бюро (% дорослого населення)	36,7	40,0	47,3	45,9	56,9
<i>Захист інвесторів</i>	88	70	81	72	45
індекс рівня розголошення інформації (0–10)	4	6	7	8	9
індекс відповідальності директора (0–10)	6,7	2	2	2	2
індекс юридичної відповідальності керівників (0–10)	5,3	6	6	6	6
індекс прав акціонерів (0–6)	–	6	5	5	4
індекс розвитку структури управління (0–7)	–	5	5	6	6
індекс корпоративної прозорості (0–7)	–	9	8	8	7
<i>Оподаткування</i>	107	84	43	54	65
платежі (кількість на рік)	5	5	5	5	5
час (години на рік)	350	355,5	327,5	327,5	328
загальна ставка податку та внесків (% від прибутку)	52,2	51,9	37,8	41,7	45,2
індекс процедур після подачі звітності та сплати податків (0–100)	–	79,26	85,95	85,95	86,0

Продовження таблиці 2

1	2	3	4	5	6
<i>Міжнародна торгівля</i>	109	115	119	78	77
час на експорт – прикордонний і митний контроль (в годинах)	96	96	26	6	6
час на експорт – оформлення документів (годин)	26	26	96	66	66
вартість експорту – прикордонний і митний контроль (дол. США)	75	75	75	75	75
вартість експорту – оформлення документів (дол. США)	292	292	292	192	192
час на імпорт – прикордонний і митний контроль (в годинах)	52	72	72	32	32
час на імпорт – оформлення документів (годин)	168	198	168	96	48
вартість імпорту – прикордонний і митний контроль (дол. США)	100	100	100	100	100
вартість імпорту – оформлення документів (дол. США)	292	212	212	162	162
<i>Забезпечення виконання контрактів</i>	98	81	82	57	63
термін (дні)	378	378	378	378	378
вартість (% від вартості позову)	46,3	46,3	46,3	46,3	46,3
індекс якості судових процесів (0–18)	8	9	9	11,5	11,5
<i>Вирішення неплатоспроможності (ліквідація підприємств)</i>	141	150	149	145	146
коефіцієнт повернення коштів (центів за долар)	8,3	7,5	8,9	9,6	9,0
термін (у роках)	2,9	2,9	2,9	2,9	2,9
судові витрати (% від майна боржника)	42,0	42,0	40,5	40,5	40,5
індекс ефективності нормативно-правової бази (0–16)	8,5	7,5	7,5	8,5	8,5

*сформовано автором за даними [3; 4, с.211; 5, с. 201; 6, с. 247; 7, с. 242; 8, с. 226]

Підключення до електропостачання (128 позиція в рейтингу) оцінювалося на підставі таких індикаторів, як кількість процедур – їх кількість була незмінною протягом 2016–2020 років і становила 5, термін – у 2020 році залишається досить тривалим і становить 267 днів, хоча є і одним з найкоротших протягом аналізованого періоду, за виключенням 2016 року – 263 дні, а у 2017–2019 років він становив 281 день, вартість підключення значно скоротилася у 2020 році і становила 353,2 % від доходу на душу населення, що стосується попередніх років, то вона складала у 2016 році 795,3 % від доходу на душу населення, у 2017 році – 637,6 % від доходу на душу населення, у 2018 році – 525,2 % від доходу на душу населення та у 2019 році – 402,5 % від доходу на душу населення, індекс надійності електропостачання та прозорості тарифів, що визначається за градацією від 0 до 8 є досить високим у 2020 році, а саме 7, тобто він зріс у порівнянні з попередніми роками. Підвищення в рейтингу за даним індикатором відбулося через спрощення процесу отримання електроенергії за рахунок оптимізації випуску технічних умов і запровадження системи географічної інформації, підвищення надійності енергопостачання, шляхом запровадження механізму компенсації за відключення.

Реєстрація власності (61 позиція в рейтингу) оцінювалася на підставі таких індикаторів, як кількість процедур, яка була незмінною протягом 2016–2020 років і становила 7, термін – у 2020 році значно скоротився і становив 15 днів (у 2016–2017 роках – 23 дні, у 2018–2019 роках – 17 днів), вартість реєстрації власності скоротилася у 2020 році і становила 1,7 % від вартості об'єкта нерухомості, що є стосується попередніх років, то вона складала у 2016 році – 2,0 % від вартості об'єкта нерухомості, у 2017 році – 1,9 % від вартості об'єкта нерухомості, у 2018–2019 роках – 1,8 % від вартості об'єкта нерухомості, індекс якості управління земельними ресурсами, що визначається за градацією від 0 до 30 є найвищим у 2020 році в порівнянні з попередніми роками – 16. Відбулося спрощення реєстрацію власності за рахунок підвищення прозорості системи управління земельними ресурсами.

Захист інвесторів (45 позиція в рейтингу) оцінювався на підставі таких індикаторів, як індекс рівня розголошення інформації, що визначається за градацією від 0 до 10 є найвищим у 2020 році в порівнянні з попередніми роками – 9 (2016 рік – 4, 2017 рік – 6, 2018 рік – 7, 2019 рік – 8), індекс відповідальності директора, що визначається за градацією від 0 до 10 є стабільним протягом 2017–2020 років і становить 2, індекс юридичної відповідальності керівників визначається за градацією від 0 до 10, є стабільним протягом 2017–2020 років і становить 6, індекс прав акціонерів визначається за градацією від 0 до 6 є найнижчим у 2020 році та становить 4, найвищим значення індексу є у 2017 році і становить 6, індекс розвитку структури управління визначається за градацією від 0 до 7 є стабільним протягом 2019–2020 років і становить 6, індекс корпоративної прозорості визначається за градацією від 0 до 7 є найнижчим у 2020 році років і становить 7, найвищим значення індексу є у 2017 році і становить 9.

Міжнародна торгівля (77 позиція в рейтингу) оцінювалася на підставі таких індикаторів, як час на експорт – прикордонний і митний контроль, який істотно скоротився у 2019–2020 роках і становив 6 годин у порівнянні з попередніми роками (у 2016–2017 роках – 96 годин, у 2018 році – 26 годин), час на експорт – оформлення документів становив у 2016–2017 роках – 26 годин, у 2017 році – 96 годин та у 2019–2020 роках – 66 годин, вартість експорту – прикордонний і митний контроль залишалася незмінною і становила 75 дол. США, вартість експорту – оформлення документів становила у 2016–2018 роках – 292 дол. США та у 2019–2020 рр. – 192 дол. США, час на імпорт – прикордонний і митний контроль істотно скоротився у 2019–2020 роках і становив 32 години у порівнянні з попередніми роками (у 2016 році – 52 години, у 2017–2018 роках – 72 години), час на імпорт – оформлення документів також скоротився у 2020 році і становив 48 годин у порівнянні з попередніми роками (у 2016 та 2018 роках – 168 годин, у 2017 році – 198 годин, у 2019 році – 96 годин), вартість імпорту – прикордонний і митний контроль залишилась незмінними і складала 100 дол. США, вартість імпорту – оформлення документів скоротилась у 2019 та 2020 роках і складала 162 дол. США у порівнянні з попередніми роками (у 2016 році – 292 дол. США, у 2017–2018 роках – 212 дол. США). За цим індикатором скорочено час на імпорт завдяки спрощенню вимог сертифікації відповідності для автозапчастин.

Вище наведені тенденції лише опосередковано позитивно впливають на діяльність та економічну безпеку промислових підприємств, за іншими індикаторами, які у більшому ступені пов'язані із діяльністю конкретних суб'єктів господарювання, можна констатувати певні негативні тенденції. Так, серед негативних тенденцій, відзначених у рейтингу Doing Business у 2020 році, такі:

Реєстрація підприємств (61 позиція в рейтингу) оцінювалася на підставі таких індикаторів, як кількість процедур, що зросли до 6 в 2018–2020 роках у порівнянні з 2016–2017 роками, які становили 4, термін реєстрації підприємства залишається незмінним протягом 2018–2020 років, найменша їх кількість була у 2017 році – 5 процедур, а найбільша у 2016 році – 7 процедур, вартість реєстрації підприємств скоротилася у 2020 році у порівнянні з 2019 роком, і становить 0,5 % доходу на душу населення, у 2016 та 2019 роках вона становила 0,6 % доходу на душу населення, у 2017 році – 0,5 % доходу на душу населення, а у 2018 році – 0,8 % доходу на душу населення. Кредитування (37 позиція в рейтингу) оцінюється на підставі таких індикаторів, як індекс рівня захисту кредитних операцій, що визначається за градацією від 0 до 12 є незмінним протягом аналізованого періоду і дорівнює 8, індекс кредитної інформації визначається за градацією від 0 до 8 є стабільним протягом 2017–2020 рр. і становить 7, показник охоплення кредитним реєстром визначався лише у 2020 році становив 2,4 % дорослого населення, показник охоплення кредитним у 2020 році зростає і становить у 2016 р. – 36,7 % дорослого населення, у 2017 році – 40,0 % дорослого населення, у 2018 році – 47,3 % дорослого населення, у 2019 році – 45,9 % дорослого населення та у 2020 році – 56,9 % дорослого населення.

Оподаткування (65 позиція в рейтингу) оцінюється на підставі таких індикаторів, як кількість платежів на рік, які протягом аналізованого періоду залишаються незмінними – 5 платежів, час на здійснення оподаткування, який у 2016 році складав 350 годин, у 2017 році – 355,5 годин, у 2018–2019 роках – 327,5 годин, у 2020 році – 328 годин, загальна ставка податку та внесків становить у 2016 році – 52,2 % від прибутку, у 2017 році – 51,9 % від прибутку, у 2018 році – 37,8 % від прибутку, у 2019 році – 41,7 % від прибутку та у 2020 році – 45,2 % від прибутку, індекс процедур після подачі звітності та сплати податків визначається за градацією від 0 до 100 і з кожним роком зростає від 79,26 у 2017 році до 86,0 у 2020 році. За даними звіту Doing Business-2020, вітчизняні підприємці витрачають щорічно 199 годин на ведення ПДВ звітності в порівнянні з Білорусією, де цей показник становить 47 годин, в Румунії 56, в Молдові 55, в Словаччині 84, в Угорщині 96, а в Грузії 109 [9].

Забезпечення виконання контрактів (63 позиція в рейтингу) оцінюється на підставі таких індикаторів, як термін виконання контрактів, який був найкоротшим у 2019 році – 57 днів, а у 2020 році цей термін дещо зріс і становив 63 дні, вартість забезпечення виконання контрактів залишається незмінною і протягом 2016–2020 років становить 46,3 % від вартості позову, індекс якості судових процесів визначається за градацією від 0 до 18, який зростає від 8 у 2016 році до 11,5 у 2019–2020 роках.

Вирішення неплатоспроможності (ліквідація підприємств) (146 позиція в рейтингу) оцінюється на підставі таких індикаторів, як коефіцієнт повернення коштів, що становить у 2016 році – 8,6 центів за долар, у 2017 році – 7,5 центів за долар, у 2018 році – 8,9 центів за долар, у 2019 році – 9,6 центів за долар та у 2020 році – 9,0 центів за долар, термін ліквідації підприємств є стабільним протягом 2016–2020 років і становить 2,9 років, судові витрати залишаються незмінними протягом 2018–2020 років і становлять 40,5 % від майна боржника, індекс ефективності нормативно-правової бази визначається за градацією від 0 до 18, який становить у 2016, 2019 та 2020 роках – 8,5, у 2017 та 2018 роках – 7,5.

Отже, за підсумками звіту «Doing Business» з травня 2018 по квітень 2019 року 115 країн запровадила 294 реформи, спрямованих на регулювання підприємницької діяльності, більшість з яких було реалізовано в таких сферах, як створення підприємств, отримання дозволів на будівництво, підключення до системи енергопостачання, оподаткування, оптимізація процесів реєстрації власності, автоматизація логістики міжнародних торгових перевезень. Найменша кількість реформ зафіксована в сфері вирішення проблем неплатоспроможності, банкрутства та ліквідації підприємств. При цьому лише 1% реформ доводилась на країни з низьким рівнем доходів, а більшість реформ було запроваджено в країнах із середнім рівнем доходів.

Висновки з дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямі

Таким чином, Рейтинг «Doing Business» виступає інструментом для вимірювання сприятливості бізнес-клімату, рівня підприємницької активності та рівня корупції, рівня конкурентоспроможності країни, що дозволяє визначити пріоритетні сфери проведення реформ на рівні держави. Хоча в серпні 2020 року Група Світового банку зробила заяву, що через виявлення низки невідповідностей, які потребують перевірки, публікацію доповіді «Doing Business» було призупинено.

Література

1. Любохинець Л.С. Проблеми та шляхи покращення конкурентоспроможності економіки України / Л.С. Любохинець, І.Г. Дубік // Вісник Хмельницького національного університету. Серія: Економічні науки. – 2018. – № 5, т. 1. – С. 54–61.
2. Місце України у рейтингу Світового банку «Doing Business» : аналітичний огляд [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.me.gov.ua/Documents/Print?lang=uk-UA&id=9cd60d26-fa44-481c-bb2a-1b28c713081f>
3. Doing Business 2020 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/32436/9781464814402.pdf>
4. Doing Business 2019 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.doingbusiness.org/content/dam/doingBusiness/media/Annual-Reports/English/DB2019-report_web-version.pdf
5. Doing Business 2018 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.doingbusiness.org/content/dam/doingBusiness/media/Annual-Reports/English/DB2018-Full-Report.pdf>
6. Doing Business 2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.doingbusiness.org/content/dam/doingBusiness/media/Annual-Reports/English/DB17-Report.pdf>
7. Doing Business 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.doingbusiness.org/content/dam/doingBusiness/media/Annual-Reports/English/DB16-Full-Report.pdf>
8. Doing Business 2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.doingbusiness.org/content/dam/doingBusiness/media/Annual-Reports/English/DB15-Full-Report.pdf>
9. Doing Business: для когось білий птах із чорними ознаками [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3211839-doing-business-dla-kogos-bilij-ptah-iz-cornimi-oznakami.html>

References

1. Liubokhynets L.S. Problemy ta shliakhy pokrashchennia konkurentospromozhnosti ekonomiky Ukrainy / L.S. Liubokhynets, I.H. Dubik // Herald of Khmelnytskyi National University. Seria: Ekonomichni nauky. – 2018. – № 5, t. 1. – S. 54–61.
2. Mistse Ukrainy u reitynhu Svitovoho banku «Doing Business» : analitychnyi ohliad. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Print?lang=uk-UA&id=9cd60d26-fa44-481c-bb2a-1b28c713081f>
3. Doing Business 2020. URL: <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/32436/9781464814402.pdf>
4. Doing Business 2019. URL: https://www.doingbusiness.org/content/dam/doingBusiness/media/Annual-Reports/English/DB2019-report_web-version.pdf
5. Doing Business 2018. URL: <https://www.doingbusiness.org/content/dam/doingBusiness/media/Annual-Reports/English/DB2018-Full-Report.pdf>
6. Doing Business 2017. URL: <https://www.doingbusiness.org/content/dam/doingBusiness/media/Annual-Reports/English/DB17-Report.pdf>
7. Doing Business 2016. URL: <https://www.doingbusiness.org/content/dam/doingBusiness/media/Annual-Reports/English/DB16-Full-Report.pdf>
8. Doing Business 2015. URL: <https://www.doingbusiness.org/content/dam/doingBusiness/media/Annual-Reports/English/DB15-Full-Report.pdf>
9. Doing Business: dla kohos bilyi ptah iz chornymy oznakamy. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3211839-doing-business-dla-kogos-bilij-ptah-iz-cornimi-oznakami.html>

Надійшла / Paper received : 14.08.2021

Надрукована/Printed : 04.10.2021